

ÉRTESÍTŐ

a Budapesti Városvédő Egyesület lapja

2012. február

XXX. évfolyam, 1. szám

Tisztelt Barátaink, kedves egyesületi tagok és pártoló tagok!

Egyesületünk életében jelentős változások vannak, amelyekről – röviden – szeretnék tájékoztatást adni. Most, ez év őszén éppen 30 éve kezdtük meg a Budapesti Városvédő Egyesület létrehozását, mely – végül is, mint mindenki tudja – fél évvel később alakulhatott csak meg Városszépítő néven, jó néhány kompromisszum árán. Most, 29 évvel később, ha másként is, de nehéz a helyzetünk ismét. A civil szervezeteké is általában, de a mi egyesületünké konkrétan is az.

Hihetetlenül beszűkültek a működésre fordítható pénzekhez való hozzájutás lehetőségei 2011-re, s még jobban 2012-re, miközben a kiadások nem csökkentek. Aztán híre jött, hogy egyesületünk székhelye, a Kossuth Lajos utcai üzlethelyiség bérleti díját jelentősen megemelné a tulajdonos, Terézváros Önkormányzata, ill. Polgármesteri Hivatala. Körülbelül ezzel egy időben kellett megállapítanunk, hogy a „kaszában” nem maradt annyi, amiből bátran nekivághatnánk a következő, vagyis a 2012-es évnek. Többször is találkoztunk néhányan, hol kötetlen beszélgetések során, hol formális módon, elnökségi ülést, küldött-közgyűlést tartva, s tárgyaltunk a lehetséges megoldásokról. Most, januárra „takarékra tettük” az egyesületet, a helyiség zárva van, a fűtést a minimálisra állítottuk, s csak a legszükségesebb alkalmakra nyitjuk ki a hátsó ajtót, s kapcsoljuk fel a villanyt...

Decemberben fogadott a VI. kerület polgármestere és vagyongazdálkodási vezetője is. Megbeszélésünk eredménye alternatív lehetőségeket mutat. Az egyik: a bérleti díjnak nem a tervezett mértékű, csak kisebb emelése. A másik: egy olcsóbb helyre költözés a kerületen belül. A harmadik: megvárni, hogy a Hegedű utca 3-ban kialakítandó – az Eötvös utca 10-hez hasonló működtetésű – új kerületi közösségi ház elkészül (még talán az idén), s oda költözni át. (Vitkay Kati, Eszter is, én is felvetettük annak lehetőségét, hogy visszamehetnénk akár az Eötvös utca 10-be is, de sajnos arra nem kaptunk lehetőséget, ott már „minden hely elkelt.”) Úgy gondolom, érdemes arról is beszélgetni, hátha meg lehet még egyszer próbálni, nem maradhatnánk a jelenlegi helyen mégis, egy – a tervezett bármilyen mértékű emelés helyett – csökkentett, vagy elengedett bérrel... Naivitásnak látszik, tudom, de a Belvárosban elég sok az üres üzlethelyiség, ez legalább használva volt eddig.

Vannak egyéb lehetőségek, persze. Lehet kérni utcáról megközelíthető másik helyet egy másik kerulettől. Lehetne albérlőt fogadni a Kossuth Lajos utcába, aki/amely részt vállal a kiadásokból, ám eddig – bár megpróbáltam – nem sikerült ilyet találnom. El lehetne menni, betársulni másokhoz, erről is érdemes beszélgetni. Kérdés, mennyibe kerülne a költségek ránk eső része, mennyit kellene átvállalnunk egy társbérletben, ami még elbírható? Lehet elmenni például Budára, a Város- és Faluvédők Szövetsége nem túl nagy irodájába „albérlőként” meghúzódni. Az utóbbi lehetőség egyúttal az utcai megközelítés, a kiállítási, tanácskozási hely elvesztését is jelentené. Igaz, költségeink csökkentését is egyúttal. Viszont minden változás költözéssel jár(na), sok pénzbe és munkába kerül(ne).

Az Egyesület anyagi helyzete és pénzügyi reményei nem teszik lehetővé olyan nagyságrendű személyzeti kiadások fenntartását, mint eddig. Sőt. Ezeket amennyire csak lehet, minimalizálni kell. Ezért Pétek Edittől és Hegedűs Attilától el kellett válnunk még decemberben, s folyamatban van – sajnos – az elválásunk Götz Esztertől is. Neki egy normális, önmaga és családja eltartásához megfelelő biztonságot nyújtó állásra van szüksége, amit a Budapesti Városvédő Egyesület ezután már nem tud megadni. Remélem, megtalálja a neki megfelelő helyet, s visszajár majd közénk, hogy továbbra is segítsen a városvédő munka különböző szép és nehéz feladatainak kezdeményezésében, ellátásában.

Egyesületünk környezetvédelemmel foglalkozó szakcsoportjának eddigi vezetője, Vándor Éva elvállalta, hogy átveszi Esztertől a titkári, szervezési, pénzkezelési, adminisztratív munkát egy, a minimálbérnek megfelelő összeg fejében. Úgy gondoljuk, ez még vállalható, kigazdálkodható a jelenlegi pénzügyi viszonyok között is.

Az Elnökség, majd a Küldöttközgyűlés elfogadta, támogatta ezt a vállalást, változást és megbízta Évát az általa vállalt feladat ellátásával. Ha naponta frissülő, működő, „beszélgetésre” is alkalmas honlapunk lenne, akár folyamatosan megvitathatnánk, egyeztethetnénk a teendőinket. Vajon van-e olyan társunk a csapatban, aki ebben a kortárs témában otthonosan mozog és segíteni tud? És még valami: válságban ritkán tervez az ember. Nincs is semmi nagyobb „ügy” a tarsolyunkban most. Pedig oly sok mindent sikerült eddig megcsinálnunk, szobrok, emléktáblák, ólmozott színes ablakok, könyvek, kiállítások – emlékezzünk, de tervezzünk is újra. Akinek bármilyen ötlete van, mit „vállaljunk be” a következőkben, mihez keressünk, támogatót, szponzort, társakat, kérem szóljon, keresse meg Vándor Évát, engem, az egyesületet. Előre is köszönök minden jó, kivitelezhető tervet, elképzelést!

Arra kérem az Egyesület régi és kevésbé régi tagjait, értsék meg a helyzetet és segítsenek. Maradjunk együtt ebben a kritikus időszakban, tartsunk össze, találjuk ki együtt, hogyan tovább? Kérem, segítsék Vándor Évát a munkában, segítsenek támogatókat találni, segítsük egymást, hogy túléljük a gondokat, s előbb-utóbb legyen annyi erőnk és lehetőségünk, mint akár az ellenzéki, akár a rendszerváltás utáni években volt, hogy ott hagyassunk a „a kezünk nyomát” a város értékeinek óvásán, helyreállításán, hogy mire betöltjük a 30-at, megerősödjünk, s büszkék lehessünk a három évtized során végzett munkára.

Ráday Mihály

Értesítjük kedves tagtársainkat, hogy a nehéz anyagi helyzetre és a növekedő költségekre való tekintettel az BVE Közgyűlése 2012. január 16-i határozata az éves tagdíjat 3.000 Ft-ra emelte. Kérjük, hogy aki ennél kevesebbet fizetett be eddig 2012. évre, az újabb befizetéssel egészítse ki 3.000 Ft összegre. Csekket kérni a budapesti@varosvedo.hu email címen lehet, illetve február hónapban a BVE székhelyén személyesen is befizethető a különbözet. Köszönjük a megértést!

***

PROGRAMAJÁNLÓ

a MUT Budapesti és Pest megyei Területi Csoportja
a FUGA Építészeti Központ
és a Budapesti Városvédő Egyesület
tisztelettel meghívja Önt a Civil Rádió új kötetének bemutatójára
2012. február 6-án hétfőn 16.30-kor

NAGYVÁROSI DILEMMÁK

Helyszín: FUGA Építészeti Központ (V. Petőfi Sándor utca 5.)
A kötet a Duna témában elhangzott műsorok legfontosabb gondolatait foglalja össze.
A Civil Rádió sorozatáról beszélget: Bányay Géza, Kolundzsija Gábor és Miklóssy Endre

***

Farsang van! Áll a bál...

Terézvárosi szórakozóhelyek régen és ma
Vetített képes, zenés irodalmi összeállítás. Találkozás Roszinszky Bellával
február 18-án szombat du.15 órakor
az E10 Közösségi Ház Helytörténeti Klubjában
(Budapest, VI. ker. Eötvös u.10)

***

Kiss Imre Károly zenés, vetítettképes előadása

Február 16-án, csütörtökön 15 órakor: Legszebb magyar városok, történelmi emlékek: Miskolc, Lillafüred, Diósgyőr. Zenés barangolások sorozat. Helyszín: Józsefvárosi Galéria (Bp. József krt. 70.)

A Józsefvárosi Galéria (VIII. József krt. 70.; tel.: 313-9883) programajánlója:

febr. 1. 17 órákor: Kisgrafika Barátok Köre, a Skandináv Társaság közreműködésével: *Grafikák és fotók az Északi és Déli-sark meghódításáról*

febr. 2-án 18 órákor: Víz Tihamér festőművész kiállításának megnyitója. A kiállítás megtekinthető február 23-ig.

febr. 9-én 15 órákor: *Hírünk a világban: A Gundel-család.* Saly Noémi irodalomtörténész előadása

febr. 23-án 15 órákor: *Eltűnő mesterségek Józsefvárosban.* Vetített képes előadás Martsa Piroska képzőművész, restaurátor előadásában

A pesterzsébeti Csili Művelődési Központ programajánlója:

A pesterzsébeti Csili Művelődési Központ helytörténeti klubjában **február 14.-én (kedden) 17 órákor** Várhalmi András előadását hallható, *Arcképek Pesterzsébet múltjából* címmel. A találkozó helye a Vízvári László Terem, Csili „B” épület, Budapest, XX., Baross u. 55.

***

A Pesterzsébeti Múzeum programajánlója:

Időszaki kiállítás: *Tartóshullám* c. helytörténeti fodrászkiállítás a Pesterzsébeti Múzeumban. Cím: Pesterzsébeti Múzeum, 1203, Budapest, Baross u. 53. A kiállítás megtekinthető március 25-ig, hétfő kivételével naponta, 10-18 óráig. Tel.: 283-1779

Új állandó kiállítás: a X. Magyar Festészet Napja alkalmából felújított *Czétényi kiállítás* a Rátkay-Átlók Galériában látható (1204 Bp. Klapka u. 48., 283-1779, 284-7324).

Vasárnap is nyitva: A Pesterzsébeti Múzeum 2001-ben vasárnaponként is várja a látogatókat!

CSOPORTÜLÉSEK, PROGRAMOK

Az egyesületi programok nyilvánosak és a belépés díjtalan!

Fotós csoport: következő ülésüket **február 21-én, kedden 16 órákor** tartják az egyesület Nagytárgyalójában. Minden érdeklődőt szeretettel várnak!

Panteon csoport: minden hónap **második szerdáján 16:30-tól**

Közlekedési csoport: minden **szerdán 17 órától**

Várostörténeti csoport: programjuk a Festészettörténeti csoportéval közös, részleteket ott közlünk.

Templomtörténeti csoport: következő összejevetelüket **február 21-én, kedden 16 órákor** tartják az egyesület Nagytárgyalójában.

Környezetvédelmi csoport: Vándor Éva csoportvezető köszöni a csoport tagjainak, hogy 2008-tól együtt dolgozhattak. Külön köszönet illeti Pesti László rendkívüli munkáját. A csoport további működéséhez vezetőt keresnek, mivel Vándor Évát az a megiszteltetés érte, hogy titkárként folytathatja a munkát. A következő csoport találkozó így, reméljük, csak rövid ideig, de várat magára.

Csendvédelmi Bizottság: következő ülésüket **február 15-én (szerdán) délután 4 órákor** tartják. Téma: Az önként vállalt csend. Könyvrészlet ismertetése a *Zarándoknapló III.* című könyvből.

Zengő Örökség csoport: következő összejevetelüket márciusban tartják.

Festészettörténeti Csoport: A BVE Lotz Károly Festészettörténeti Csoport és a Józsefvárosi Csoport közös programja február 24-én, az Idegenvezetői Világnapon: *A Keleti-pályaudvar képzőművészeti emlékei* címmel koszorúzással egybekötött séta, Millisits Máté művészettörténész, művelődéstörténész magyar és német nyelvű szakmai vezetésével. Találkozás: **február 24-én 13 órákor** a Baross-szobornál.

I. kerületi városvédő csoport: következő csoportülésüket **február 15-én (szerdán) 14 órakor** tartják a Budavári Múvelődési Házban (I. ker. Bem rkp. 6.).

II. kerületi városvédő csoport: következő ülésük időpontjáról később lesz információ a www.varosvedo.hu oldalon.

III. kerületi városvédő csoport: következő csoportülését **február 6-án (hétfőn) 17 órakor** tartja az Óbuda Múzeumban (III. Fő tér 1.), ekkor megbeszélik az idei év programját.

Terézvárosi csoport: február 18-án (szombaton) 15 órakor: *Farsang van! Áll a bál... Terézvárosi szórakozóhelyek régen és ma.* Vetített képes, zenés irodalmi összeállítás. Találkozás Roszinszky Bellával. Helyszín: E10 Közösségi Ház Helytörténeti Klubja (Budapest, VI. ker. Eötvös u.10) A részvétel díjtalan!

Erzsébetvárosi Helytörténeti Klub: a klubfoglalkozás átmenetileg szünetel.

Józsefvárosi csoport: BVE új szakcsoportja, a Fővárosi Öntésztörténeti Csoport és a Józsefvárosi Csoport közös programja az Idegenvezetői Világnapon, **2012. február 25-én 15 órától:** *Krausz-séta a Józsefvárosban.* A séta során felkeressük azokat a köztéri szobrokat, amelyeket id. Krausz Ferenc öntött. A séta vezetői: Szántai Lajos öntészeti szakértő, a Fővárosi Öntésztörténeti Csoport vezetője és Millisits Máté művészettörténész. Találkozás a Szabó Ervin téren a Magyar Igazság kútja előtt.

Kőbányai csoport: legközelebbi összejövetelük időpontjáról később adunk információt a www.varosvedo.hu honlapon.

XII. kerületi csoport: februárban nem tartanak összejövetelt.

XIII. kerületi Városvédő Csoport: februárban nem tartanak csoportfoglalkozást.

Rákospalotai munkacsoport: februárban nem tartanak összejövetelt.

XVII. kerületi csoport: februárban nem tartanak összejövetelt.

Pesterzsébeti Városvédő Csoport: legközelebbi összejövetelünket **február 7-én, kedden 14,30 órától** tartjuk. Téma: *Bűnmegelőzési előadás.* Vendégünk: Nyámcz Györgyi őrnagy. Szeretettel várunk minden érdeklődőt! Helyszín: Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, 1203 Budapest, Bíró Mihály u. 7. Telefon: 283 0872.

Promontor-Tétény munkacsoport: soron következő havi összejövetelünket **február 20-án (hétfő) 17 órakor** tartjuk a Klauzál Gábor Múvelődési Házban (XXII. Nagytétényi út 31.), melynek keretében *A budafoki Leányka utca az 1970-1971. évi bontások előtt* címmel, Garbóci László tagtársunk tart előadást és mutatja be korabeli fotókon az egykor volt épületeket. A rendezvényre minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Soroksári Grassalkovich Kör: legközelebbi összejöveteleinket **február 9-én és február 23-án 17 órakor** tartják a Közösségi Házban (Bp. XXIII. kerület, Grassalkovich út 154).

Aranytíz Helytörténeti Klub: február 2-án (csütörtökön) 16 órakor: *A Pesti Vigadó története.* Vízy László előadása. Az előadás helye az Aranytíz (V. ker., Arany János u. 10.).

Rákoshegyi Bartók Zeneház (XVII. kerület, Budapest – Rákoshegy, Hunyadi u. 50.): Programjaik a www.bartokzenehaz.hu és a www.varosvedo.hu honlapon olvashatók.

TAGTÁRSAINK ÍRJÁK

Meghívó

Budafok (korábbi nevén Promontor) jeles évfordulókat ünnepel 2012-ben. Ezek, a teljesség igénye nélkül: 250 éve szentelték fel az első Kálváriánkat, a helyi kötődésű Thurzó Gábor születésének és Tóth József m. kir. tanfelügyelő halálának, az Árpád utca iskola felépültének, az egykori Árpád mozi megnyitásának, a BMTE alapításának centenáriuma, a Szent István, ma Budai Nagy Antal Gimnázium alapításának és az egykori budafoki Országzászló felavatásának 75. évfordulója, valamint munkacsoportunk megalakulásának 25. évfordulója. Mindezek mellett, az év kiemelkedő eseménye, Promontor első német betelepítésének kezdete, melynek 300. évfordulóját ünnepeljük. A csepeli uradalom és a hozzá tartozó Promontorium Csepeliense

tulajdonosa, Savoyai Jenő herceg engedélye alapján, Claudius Verlet – a herceg összes magyarországi uradalmainak főadminisztrátora – 1712. július 18-án bocsátotta ki azt a pátenst, amely szerződéses jogot biztosított őseinknek a Promontoriumon, a mai Budafok területén való földhöz jutáshoz. A 2012. évi jeles évfordulók megünneplésére a helyi civil szervezetek közül, többen is számos programmal készülnek. Ezek egyike lesz a 2012. február 22. (szerda) 18 órakor *Gruss aus Promontor... II.* címmel nyíló kiállítás a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budafoki Könyvtárában (XXII. Kossuth Lajos utca 30.), melynek keretében a XX. századforduló Budafokját mutatja be Bartos Mihály és Garbóci László magángyűjteményeik képeiből készült válogatással. A kiállítás megnyitójára mindenkit szeretettel várunk!

Bartos Mihály

***

Közérdekű környezetvédelmi hírek

Ebadó - és ami még változott az állatvédelmi törvényben

A legnagyobb visszhangot nyilván a köznyelven csak ebadónak nevezett hozzájárulási forma váltotta ki, pedig még nagyon sok fontos és fajsúlyos kérdés változott. A NOÉ Állatotthon utánajárt és pontosított néhány részletet a témában. A hozzájárulás maximális összege 6.000 Ft évente (veszélyes eb esetében 20.000Ft), minimális mértéke pedig 3.000 Ft. Ezen összeg 50%-át a kiszabó önkormányzatok a törvény szerint kötelesek az ebek ivartalanításának támogatására, az állatmenhelyek és az ebrendészeti telepek fenntartására, állatvédelmi szervezetek támogatására, valamint az ebösszeírás vagy egyéb, az ebtartással kapcsolatos állatjóléti és közegészségügyi intézkedések finanszírozására fordítani. A fennmaradó bevételt szabadon átcsoportosíthatják.

Sokan foglalkoztak már a kivételekkel is, de néhány fontos dologra itt is érdemes kitérni. Biztosan nem kell hozzájárulást fizetni a mentő-, jelző-, vakvezető, segítő és terápiás kutyák, a rendőr és egyéb közfeladatot ellátó ebek után. A menhelyről, ebrendészeti telepről, állatvédőktől írásos szerződéssel örökbefogadott kutyák gazdáinak se kell fizetniük, illetve azoknak a felelős gazdiknak, akiknek kutyájuk ivartalanítva van. a magyar fajták után sem kell fizetni, HA (és ezt nem szokták kiemelni) rendelkeznek törzskönyvvel. Sokan nem tudják, de az állatvédő szervezetek eddig sem kaptak egyetlen fillér állami vagy önkormányzati támogatást. Tehát a fennmaradáshoz marad az évről évre egyre kevesebb személyi jövedelemadó 1% felajánlásának összege, illetve a gazdasági helyzet miatt szintén jelentősen csökkenő adományok. Fontos és alapvető változás történt az ebek veszélyessé nyilvánításában. Az eddigi fajtához kötött rendelkezéssel szemben, most teljesen egyedi elbírálással történik majd az elbírálás. A NOÉ Állatotthon Alapítvány munkatársai szerint ez mindenképpen igazságosabb és egy jól működő rendszer esetében hasznosabb megközelítése a problémának. A jövőben a helyileg illetékes jegyző kérésére az állatvédelmi hatóság által kirendelt szakértő fog dönteni egy-egy kutya veszélyessé nyilvánításáról.

Nagyon fontos pont került bele a törvénybe, mely szerint állat életét kioltani elfogadható ok, vagy indok nélkül nem szabad. Ezek például a következők lehetnek: élelmezési cél (az e célból tenyésztett fajoknál), állományszabályozás, egészségügyi vagy járvány védelmi célok, kártevőirtás, veszélyes állat vagy helyzet. De semmiképpen sem lehet indok a jövőben, ha valaki megunta állatát, vagy az elhelyezését másként nem tudja megoldani. Tehát január elsejétől elvileg az állatorvosoknak nem végezhetnek indokolatlan altatást állatokon. Mostantól tilos továbbá esztétikai szempontok alapján csonkítani az állatokat, melynek a legelterjedtebb formája a kutyák esetében a fül és a fark kurtítás volt. Egy szintén nagyon fontos újdonság, hogy az állatok egyedi megjelölésénél a legkisebb szenvedéssel és fájdalommal járó eljárást kell alkalmazni. Vagyis a kutyák esetében tilos a hatalmas fájdalommal járó tetoválás és például a lovaknál a középkori kízásnak is beillő sütés alkalmazása, helyette a gyors és fájdalommentes beavatkozással járó mikrochipes azonosítást lehet használni. Összefoglalva az Állatvédelmi törvény most életbe lépett módosításai közül jó néhány igen hasznos és évek óta váratott magára, de mivel hiányoznak a végrehajtásához szükséges feltételek és rendeletek, féltő, hogy üres betűk maradnak. A NOÉ Állatotthon munkatársai minden érdeklődőnek [készséggel adnak felvilágosítást](#) a törvénymódosítás általuk ismert gyakorlati oldaláról.

Mi akadt a horgomra? Aki nem tudja, annak segít a Magyar Haltani Társaság, amely honlapján *Mit fogtam?* címmel új rovatot indított a horgászok fajismeretének bővítésére.

Aligha van olyan horgász, aki föl ne tette volna már magának a címbeli kérdést, amikor ismeretlen halat látott ficáncolni a zsinórja végén. Ritkán akad ilyenkor tapasztalt társ, aki választ tud adni, és a magánykedvelők

többsége se szakkönyvvel a zsebében indul horgászni. A hal megtartása és elvitele meg túl nagy kockázat, hiszen védett vagy pláne fokozottan védett faj esetén igen súlyos következményekkel járhat. Így hát a zsákmány némi tanácstalanság után többnyire azonosítás nélkül kerül vissza a vízbe. A digitális technika elterjedésével azonban új lehetőség nyílt. A fogott halról képek készíthetők, amelyek otthon összehasonlíthatók a szakkönyvek ábráival, leírásaival, vagy kikérhető róluk a nagyobb halismerettel rendelkező horgászársak véleménye. Ám ha így se születne megnyugtató eredmény, 2012 januárjától egy további lehetőség is rendelkezésre áll az érdeklődőknek. A Magyar Haltani Társaság honlapján ugyanis új rovat indult, amelynek éppen az a célja, hogy ilyen esetekben segítsen. Ezen az oldalon található egy e-mail cím, amelyre a halfotók és a fogási adatok beküldhetők. A társaság szakemberei ugyancsak e-mailben válaszolnak a levelekre, a közérdeklődésre számot tartó témák azonban – a beküldő monogramjával vagy nélküle – a honlapra is fölkerülnek.

Ez év elejétől kötelező elkészíttetni az energiatanúsítványt, minden 50 négyzetméternél nagyobb lakás adásvétele, illetve egy évnél hosszabb idejű bérbeadása előtt

A Magyar Mérnöki Kamaránál eddig 1.172 arra jogosított szakértő regisztráltatta magát energiatanúsítvány készítésére. Az energiatanúsítvány célja az, hogy a lakás energiafogyasztásának megismerésével is olyan beavatkozásra készítse az állam a tulajdonosokat, amely csökkenti az energia felhasználását. Európában a teljes elfogyasztott energia 40 százaléka jut az épületekre, így az itt elért csökkenés érezhetően kihat a térség energiaméregére.

Az energiatanúsítvány lényege: felmérés után kiszámolja a szakértő, hogy négyzetméterenként és évente mennyi energiát fogyaszt a lakás fűtésre. A fajlagos fogyasztás - akár a háztartási gépeknél - egy A++-tól I-ig tartó jelet kap. Az alap a C-kategória, új lakás nem kaphat építési engedélyt, ha nem felel meg ennek a követelménynek. Az MTI által megkérdezett szakértő ezt évi 160 kilowattórában határozta meg, egy négyzetméterre vetítve. Ehhez képest az A+ kategória 55 százalékon, azaz 88 kilowattórán áll. Több európai országban az alap, tehát a C-kategória mindössze 50 kilowattóra. A magyar átlagos lakás F-kategóriás, vagyis az éves fajlagos fogyasztása 240-300 kilowattóra négyzetméterenként. Magyarországon jelenleg mintegy 4 millió lakás található, ezek kétharmada családi ház, amely azért rossz arány, mivel - a nagy hűlő felület miatt - az ilyen lakások fogyasztják a legtöbb energiát. Becslések szerint a lakások 24 százalékában vannak korszerű nyílászárók, de a fűtését csak 16 százalékuknak újították fel. A kormány januártól hatályos lakásépítési - szocpol - támogatásról szóló rendelete is tartalmaz szabályokat az épületek energiafogyasztására. A vásárolni kívánt új lakás négyzetméterenkénti ára nem haladhatja meg a 300 ezer forintot, de alacsony fogyasztású lakás esetén elérheti a 350 ezer forintot. Alacsony fogyasztású az a lakás, amely legfeljebb 25 kilowattórát fogyaszt négyzetméterenként és évente. A rendelet a gyermekek számától és a lakás alapterületétől függően határozza meg a szocpol összegét. Az A-kategóriás lakásnál ez a támogatás 1,1, az A+ kategóriásnál 1,2, míg az alacsony energiafogyasztásúnál 1,3 szorzóval emelkedik.

Vándor Éva

***

Jeles évfordulók

A Pesti Német Színház a 19. században

2012. február 9-én lesz 200 éve, hogy a Pesti Német (Városi) Színházat átadták. Az épület után a befogadó teret Színház térnek nevezték, később Gizella, majd Vörösmarty tér lett. A színház részére a telket Schilson János kamarai adminisztrátor a Duna mellett jelölte meg. A színházat annak keleti, város felőli oldalára, míg a koncerttermet is magába foglaló Redout-ot (Vigadó) a Dunára tekintve tervezték megépíteni. Eredetileg 1802-ben, majd átdolgozva 1805-ben Hild János (1761-1811) készített hozzá tervek 238.000 Ft-os költségvetéssel, de ez nem valósult meg. Végül a tervezést 1806-ban Johann von Aman bécsi udvari építészre és a kivitelezést (1808-1812) Pollack Mihályra (1773-1855) bízták. A Redout építésénél (1829-33) Pollack már az olaszos klasszicizáló hatást helyezte előtérbe, így a terveken is módosított. A háromemeletes színházépület 3500 személy befogadására volt alkalmas és 28 m mély színpaddal rendelkezett. Közép-Európa legnagyobb színháza volt. 1794-től a téren a Tuschl-féle (Eugen Busch telke) nyári színház krajcáros komédiáival szórakoztatta a közönséget, ami 1804-ben lebontásra került. Ekkoriban Pest város lakosságának nagyobb része német ajkú volt.

1812-ben nagy pompával nyitotta meg a színházat a két bérlő, Szentiványi Márk és Gyürky Pál. A nyitó darabok megírására a korabeli színházi világ legnevesebb drámaíróját, August von Kotzebue-t (1761-1819) kérték fel, a megzenésítésre pedig magát Beethovent (1770-1827). A művek egyike Szent István királyról szólt, a másik Pestet dicsőítette, a harmadik *Athén romjai* címen ismert. A zárt, zömök épület kívülről káprázatos megoldásokat mutatott. A homlokzat párkányán körben Klió, Euterpé, Terpsichore és Polihymnia, míg az árkádos, timpanonos főbejárat felett Thalia, Melpomené és Kalliópé allegorikus szobrai voltak elhelyezve.

„Kényes volt, fényes volt, aranyozása ragyogott, világítása káprázatot varázsolt, felszerelésében sem volt hiány, csak éppen – német színház volt”- írta róla Lestyán Sándor, a Budapest folyóirat alapítója és első szerkesztője. A tágas belső nézőtere azonban már egyszerűbb, a gyenge világítás miatt ridegnek tűnt, a kényelmet is kevésbé szolgálta és az akusztikáját is kifogásolták. A bejutást szűk közlekedési folyosók nehezítették. Nem volt fűtés, ki-be járt a huzat. Télen nyakig fagyoskodtak a nézők. A korabeli lapokban említett köztisztaság is megoldatlan volt. A páholybérlők főleg a főnemesség köreiből kerültek ki, de látogatta a gyér pesti polgárság is. A téren az épülettől jobbra állt a Magyar Király Fogadó, míg balra a híres Fischer-féle Hébe fagyaltárusító. A tér nem volt kiköveztve, közepén állt egy nyomókút és három faoszlop olajméccsessel. Shakespeare, Schiller, Goethe, Victor Hugo műveit játszották és a korban divatos lovagdrámákat is bemutattak. A zenei repertoárt többek között Rossini és Mozart adták. A színház igazgatását a fent említettek túlmenően Ráday Pál, Brunswick Ferenc és Orczy Lőrinc látta el. Fedor Grimm, Gustav Frank, Josef Forst, Emil Klais német nyelvterületről jött színészek nevét említik legtöbbször. 1830-ban Garay János a „tarka német Thália”-ról ír.

Feljegyezték, hogy Shakespeare Othellója 12 előadást ért meg, míg Rossini operaváltozata 81-et. 1814. október 25-én, a Szent Szövetség három uralkodója is megtisztelték az előadást. A színházban 1823-ban Déryné Széppataki Róza is játszott. 1823 tavaszán Liszt Ferenc kétszer is fellépett, 1829-ben pedig Bartay Emil zeneszerző (1799-1854), Erkel Ferenc felfedezője, és az első magyar zenetankönyv (1834) írója rendezett előadást. A *Hunyadi János* c. oratóriumot magyar szöveggel adták elő Pest város tisztviselői, árvái, özvegyei számára, demonstrálva, hogy a magyar nemzeti érzést szolgálják. A színház karnagya 1833-1838 között Erkel Ferenc (1810-1893) volt. A nagyméretű színházat leginkább zenés daraboknál lehetett nézőközönséggel megtölteni. Kivételt jelentett a *Zrínyi* c. tragédia, amely Pesten 27, Budán a Várszínházban 10 előadást ért meg. A vendégművészek magyar nyelven is elénekelték néhány strófát. Gond volt az is, hogy télen a hajóhid szétszedésekor a budaiak bajosan tudták látogatni az előadásokat, ahogyan a pestiek sem a Várszínházét. Ezen csak a Lánchíd 1849. évi megnyitása segített. Említésre méltó, hogy a Várban a Karmelita templomot még Kempelen Farkas (1734-1804, a sakkautomata feltalálója) alakította át 1200 fős színházzá. Az 1790-ben alakult Kelemen László társulata 1793. május 6-án itt először játszotta az első magyar operát a *Pikkó herceg és Jutka Perzsi*-t (az opera zenéje elveszett). Mindkét német színházban szinte a hét minden napján volt adás, nyaranta este 7-kor, télen du. 5-kor, Farsang idején pedig 4-kor kezdődtek az előadások (hogy a báli évad estélyein is részt lehessen venni). A budai oldalon volt még egy nyári színpad, a hajóhid állomásánál. Reischl Gáspár ácsmester fabódéját használták az 1784-es évektől a század végéig.

Pest színháztörténetéhez tartozik, hogy a városi tanács Berner Félix osztrák színiigazgató javaslatára alakította át a Rondellát, a városfal déli körbástyáját az első pesti színházzá. Itt 1774 óta játszottak előbb csak német, és 1809-től esetenként már magyar színészek is. (500 főt tudott befogadni és igen jó akusztikája volt.) 1815-ben városszépítési okokból lebontották. Ma nehezen olvasható emléktábla van a Régi Posta u. és Apáczai Csere János u. sarki ház falán. Itt kezdte pályafutását Déryné, aki csak „szárazmalomnak” nevezte. Ekkor mentek át a magyar színészek Hacker-szállába. Az 1812-ben megnyílt Pesti Német Színházról Rudolf Alt és Vasquez Károly tájleíró sorozataiban láthatunk képeket. A színház 35 évig működött. 1847. február 2-án, az utólag szerelt fűtés hibája miatt leégett. A helyreállítás után még néhány hónapot játszottak, de 1849-ban miután Hentzi bombái ismét tüzet fogtak, végleg lebontották.

Ezután 1853. május 1-én, az Újvásártéren (mai Erzsébet tér) állítottak fel egy kerek formájú, 1500 főt befogadni képes „szükségsszínházat” (Nottheater), Albrecht főherceg és a német polgárok adakozásából. Itt

játszották először Wagner (1813-1883) zenét Magyarországon. Ekkor alakult a pesti zenekar is. 1862-ben ismét Wagner művét, a *Tannhäuser*t adták elő, Carlo Emanuele Barbieri karmesterrel. E színházban 1870. április 9-én játszottak utoljára, júniusban ezt is lebontották. Újabb próbálkozás után harmadjára 1869-ben a Gyapjú (ma Báthory) utcában emeltek új német színházat. A helyén álló 24. sz. ház falán tábla hirdeti, hogy ifj. Johann Strauss (1825-1899), a keringőkirály operettjeinek bemutatóit a régi épületben tartották. 1885-ben az Országos Kiállítás és Vásár idején a Várszínház társulata szórakoztatta a nagyérdemű közönséget. Az épület 1889. dec. 20-án leégett. Végül a német színészek a Városliget és Aréna út sarkán, részben fából épített Feld Zsigmond 1879-től bérelt Színkörében játszottak utoljára Pesten. 1889-től már ebben is magyarul adtak elő. 1908-ban a Vágó fivérek szecessziós stílusban átépítették, azóta lebontották.

1867-ben a Német Városi Színház romjainak helyén bérház és bazár építésére írtak ki pályázatot. 1873-ban Linzbauer István tervei szerint felépítették a neoreneszánsz Haas Fülöp áruházát, ami a második világháborúban súlyosan megsérült (a Vigadó is, amit felújítása után csak 1980-ban adtak át). 1959-ben lebontották. Helyére 1971-ben Hübner Tibor és Tallós Elemér ORI-irodaházát húzták fel, ma ez sem áll. Most üvegtömegből, acélrács keretekkel készült (Jean-Paul Viguier és Fazakas György tervei) újabb divataruháza, a „pesti gömböc” birtokolja a régi Német Színház egykori telkét. Külsejével a városvédők szemével nem emeli a Vörösmarty tér kedves hangulatát. 1870-76-ig működött még egy színház a Hermina (Zsibárusok) téren is. (1884-re itt épült fel az Ybl Miklós tervezte neoreneszánsz Operaház.) Népszínház jelleggel a külvárosi közönségnek játszottak német és magyar előadásokat. Az 1812-37 közötti időszakban alakult ki a pesti polgárság színházlátogatási hagyománya. Már előfizethettek a színlapokra, többször megnézték neves vendégszereplők előadásait. A család tagjai különböző helyekre más-más jegyeket vásároltak, illetve páholyokat tartottak fenn.

A Pesti Magyar Színház megnyitása (Vörösmarty Mihály: *Árpád ébredése* c. művével) 175 évvel ezelőtt, 1837. augusztus 22-én volt. A Múzeum krt. és a Kerepesi út kereszteződésében a Grassalkovich Antal által adományozott telken épült, klasszicista stílusban, ifj. Zitterbarth Mátyás (1803-67) tervezte. 1840-től Nemzeti Színház, első igazgatója Bajza József. 1913-14-ben az épületet tűzveszélyességi okokból lebontották.

Összeállította: dr. Horváth Péterné

***

UTAZÁSI AJÁNLATOK

KEN-EDI TRAVEL	1067 Budapest, Teréz krt. 3.; Nyitva: H-P 09:30-17:30	Eng.sz: U-001074.
Tel: 278-2156, 278-2157	www.keneditravel.hu	e-mail: info@keneditravel.hu

MEGJELENT 2012. ÉVI, 120 OLDALAS KATALÓGUSUNK!

Márc.15-18. Prága-Drezda-Kutna Hora busz, idegenvezető, 3 éj szállodában***, reggelivel	32900 Ft/fő
Márc. 15. Bécs-Schönbrunn busz, idegenvezetés	5790 Ft/fő
Márc. 16. Pannonhalma-Győr busz, idegenvezetés	4590 Ft/fő
Márc. 18. Szabadka-Kiskunhalas busz, idegenvezetés	4990 Ft/fő
Márc. 18. Esztergom-Párkány-Szentendre busz, idegenvezetés, háromfogásos ebéd	4290 Ft/fő
Márc. 24. Léka Vára-Kőszeg busz, idegenvezetés	5690 Ft/fő
Márc. 24. Kassa-Miskolc busz, idegenvezetés, helyi vezetés	5990 Ft/fő
Márc. 25. Noszvaj-Eger busz, idegenvezetés, noszvaji lekváros bukta	4990 Ft/fő
Márc. 25. Léva-Zseliz-Dobogókő busz, idegenvezetés, háromfogásos ebéd	5090 Ft/fő
Márc. 31. Pozsony-Mosonmagyaróvár busz, idegenvezetés	5290 Ft/fő

FEBRUÁR 29-IG A FENTI ÁRAKBÓL 8-10% KEDVEZMÉNYT ADUNK!

A BVE havonta megjelenő bulletinje

A programváltozás jogát partnereink és egyesületünk is fenntartja!

Telefon, fax: 321-1696	OTP 11705008-20092737-00000000	Adószám: 19729224-1-41
e-mail: budapesti@varosvedo.hu	honlap: www.varosvedo.hu	1053 Budapest, Kossuth L. u. 14-16.
Szerkesztői munka: Hegedűs Attila András		A kiadásért felelős: Götz Eszter